ANALÝZA ZKUŠENOSTÍ S MENTORINGEM V KLINICKÉM VÝUKOVÉM PROSTŘEDÍ U STUDENTŮ OŠETŘOVATELSTVÍ A ZDRAVOTNICKÉHO ZÁCHRANÁŘSTVÍ PREGRADUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

ANALYSIS OF EXPERIENCE WITH MENTORING IN A CLINICAL TEACHING ENVIRONMENT FOR UNDERGRADUATE STUDENTS OF NURSING AND PARAMEDICS

Pavla Svobodová[1], **Jana Kantorová**[1]

[1] Ústav pedagogiky a sociálních studií, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého, Olomouc

Abstrakt

Cílem příspěvku bylo vymezit analýzu aktuálních dohledaných publikovaných poznatků o pozitivních a negativních zkušenostech s mentoringem u studentů ošetřovatelství a zdravotnického záchranářství pregraduálního vzdělávání v klinickém výukovém prostředí pomocí rešeršní vyhledávací strategie v elektornických databázích. Teoretickým východiskem bylo vymezení pojmů klinické výukové prostředí a mentoring. Výsledkem bylo zjištění pozitivních a negativních zkušeností s mentoringem např. pocit větší jistoty a důvěry × neochota, nezájem mentora.

Klíčová slova: *zkušenost, klinické výukové prostředí, mentoring, student ošetřovatelství, student zdravotnický záchranář*

Abstract

The aim of the paper was to present an analysis of current published knowledge about positive and negative experience with mentoring for nursing and paramedics students in undergraduate education in a clinical teaching environment using a search strategy in electronic databases. The theoretical basis was the definition of the concepts of clinical learning environment and mentoring. The result was the finding of positive and negative experience with mentoring, such as a feeling of greater confidence and trust vs. reluctance, disinterest of the mentor.

Keywords: *experience, clinical learning environment, mentoring, nursing student, paramedic student.*

1 Úvod

Téma příspěvku bylo vybráno z důvodu zjištění pozitivních či negativních zkušeností studentů ošetřovatelství a zdravotnického záchranářství s moderní výukovou metodou mentoringu během klinické výuky, kterou absolvují na různých pracovištích ambulantní, standardní a intenzivní péče klinického výukového prostředí, kde je mnohdy nezbytná a nutná podpora a pomoc mentora. Metoda mentoringu poskytuje kvalitní pracovní podmínky pro kompetentní výuku studentům v klinickém výukovém prostředí.

2 Teorie

Teoretickým východiskem přehledového příspěvku je operacionalizace pojmů mentoring a klinické výukového prostředí. Za klinické výukové prostředí může být považován každý prostor, kde dochází k aplikaci teoretických vědomostí studentů do praktických klinických situací (Flott & Linden, 2016). Klinické prostředí tvoří vybavení, zabezpečení, personál, vyučující, výukové metody a dochází v něm k učení, ke komunikaci, spolupráci a také k socializaci studentů (Gurková & Zeleníková, 2017). Mentoring je charakterizován jako moderní vzdělávací metoda, která vede k rozvoji znalostí a dovedností studentů v klinické praxi (Fard et al., 2020). Costa et al. (2019) představuje mentorství jako zdroj pedagogických znalostí pro učitele odborného vzdělávání v ošetřovatelství. Rovněž uvádí důležitost aplikace mentoringu k poskytování kvalitních pracovních podmínek pro kompetentní výuku studentů v klinickém výukovém prostředí (Costa et al., 2019). Mentor je osoba, která své znalosti a zkušenosti předává další osobě. V tomto příspěvku pojem mentor označuje zdravotní sestru provádějící osobní dohled nad studentem v klinickém výukovém prostředí.

3 Metodologie výzkumu

Metodologické zpracování přehledového příspěvku (literárního přehledu) se opírá o rešerši ve specifikovaných databázích (EBSCO, Medvik, PubMed a ERIC)

za období 2010–2021. Vyhledávací strategií bylo rozšířené vyhledávání, využití a ověření pomocí MeSH. Pro vyhledávání relevantních oborných článků byla použita klíčová slova (zkušenost; klinické výukové prostředí; mentoring; student ošetřovatelství; student zdravotnický záchranář) v českém a anglickém jazyce zemí Evropy i mimo Evropu. Stanovila se další vyhledávací kritéria: zaměření na studenta ošetřovatelství a zdravotnického záchranářství, zaměření na zkušenost s mentoringem v klinickém výukovém prostředí, dále recenzovaná periodika, články mající IF, plné texty. Vyřazujícími kriterii byly duplicitní články a jazyková selekce (pouze anglický, český a slovenský jazyk). Z celkového počtu 41 zdrojů se použilo 13.

4 Výsledky

4.1 Pozitivní zkušenosti studentů s mentoringem

Mezi pozitivní zkušenosti studentů s mentoringem v klinickém výukovém prostředí patří získávání větší autonomie, pocitu jistoty a důvěry (Lavoite et al., 2020; Hil et al., 2020), vedení k větší odpovědnosti (Williamson et al., 2020) a úspěšnému učení (Pelin & Karadag, 2019; Mapia et al., 2014). Kvalitní a důvěrný vztah s mentorem snižuje strach z chyb a pocity rozpaků (Bergjan & Hertel, 2013; Mahasneh et al., 2020). Dle Antohe et al. (2016) je individualizovaný model mentoringu brán za rozhodující faktor celkové spokojenosti studentů v klinickém výukovém prostředí.

4.2 Negativní zkušenosti studentů s mentoringem

Negativní hodnocení a negativní zkušenosti studentů s mentoringem v klinickém výukovém prostředí obnáší špatný vztah s mentorem, nedostatek informací a podpory ze strany mentora (Mbakaya et al., 2020), jeho nedostupnost a nevůle (Kol & Ince, 2018). Negativně byly studenty vnímány také obavy z hodnocení jejich výkonů mentory (Yaghobyan et al., 2020), nedodržení naplánovaných schůzek a jejich neplánované výměny (Gurková et al., 2017;).

5 Závěry a diskuse

Z dohledaných studií vyplývají pozitivní i negativní zkušenosti studentů s mentoringem v klinickém výukovém prostředí. Předložené studie uvádí převahu

pozitivních zkušeností a přínosů nad jejími negativy. Mezi pozitivní zkušenosti patří důležitost, kvalita a efektivita metody mentoringu, která zároveň slouží jako podpora a pomoc studentům v klinickém výukovém prostředí. K negativním zkušenostem studentů s mentoringem v rámci klinické výuky patří nedostatek empatie, nezájem a neochota ze strany mentora a ostatního zdravotnického personalu, negativní tíživý pocit studentů z nenaplnění očekávání mentora. Doporučení pro praxi: Metodu mentoringu je důležité podporovat pro rozvoj znalostí a dovedností studentů včetně podpory mentorů, jakožto hodnotných odborníků klinického vzdělávání. Celkově k dosažení kvalitního vzdělávání v klinickém výukovém prostředí je z našeho pohledu důležitá 1) příprava studentů, 2) odpovídající dohled nad studenty mentory a 3) příznivé klima klinického výukového prostředí, které bude předmětem navazujících výzkumů.

Afiliace

Přehledová studie vznikla ve spolupráci s Univerzitou Palackého, Pedagogickou fakultou, za finanční podpory IGA_UP_PdF_2021_014.

6 Výběr literatury

Fard, Z., Azadi, A., Khorshidi, A., Mozafari, M., O'cconnor, A., Burdi, V., Moore, Z., Patton, D. (2020). A comparison of faculty led, mentorship program and peer mentoring on nursing students wound dressing clinical skills. *Nurse Education Today*, 89. https://.doi.ogr/10.1016/j.nedt.2020.104378.

Gurková, E., & Zeleníková, R. (2017). *Klinické prostředí v přípravě sester – organizace, strategie, hodnocení.* Grada.

Gusar, I. (2020). Nursing student evaluations on the quality of mentoring support in individual, dual, and group approaches during clinical training: a prospective cohort study. *Australian Journal of Advanced Nursing*, *37*(4), 28–36. https://doi.org/10.37464/2020.374. 83.

Kol, E., & Ince, S. (2018). Determining the opinions of the first-year nursing students about clinical practice and clinical educators. *Nurse Education in Practice*, *31*, 35–40. https:// doi.org/10.1016/j.nepr.2018. 04. 009.

Komínacká, J., Lacina L., & Rozmahel P. (2016). *Příručka mentoringu – posilování mentorských kapacit pedagogů.* Barrister a Principal.